

Rozvojové priority podle typů venkova

Radim Perlín

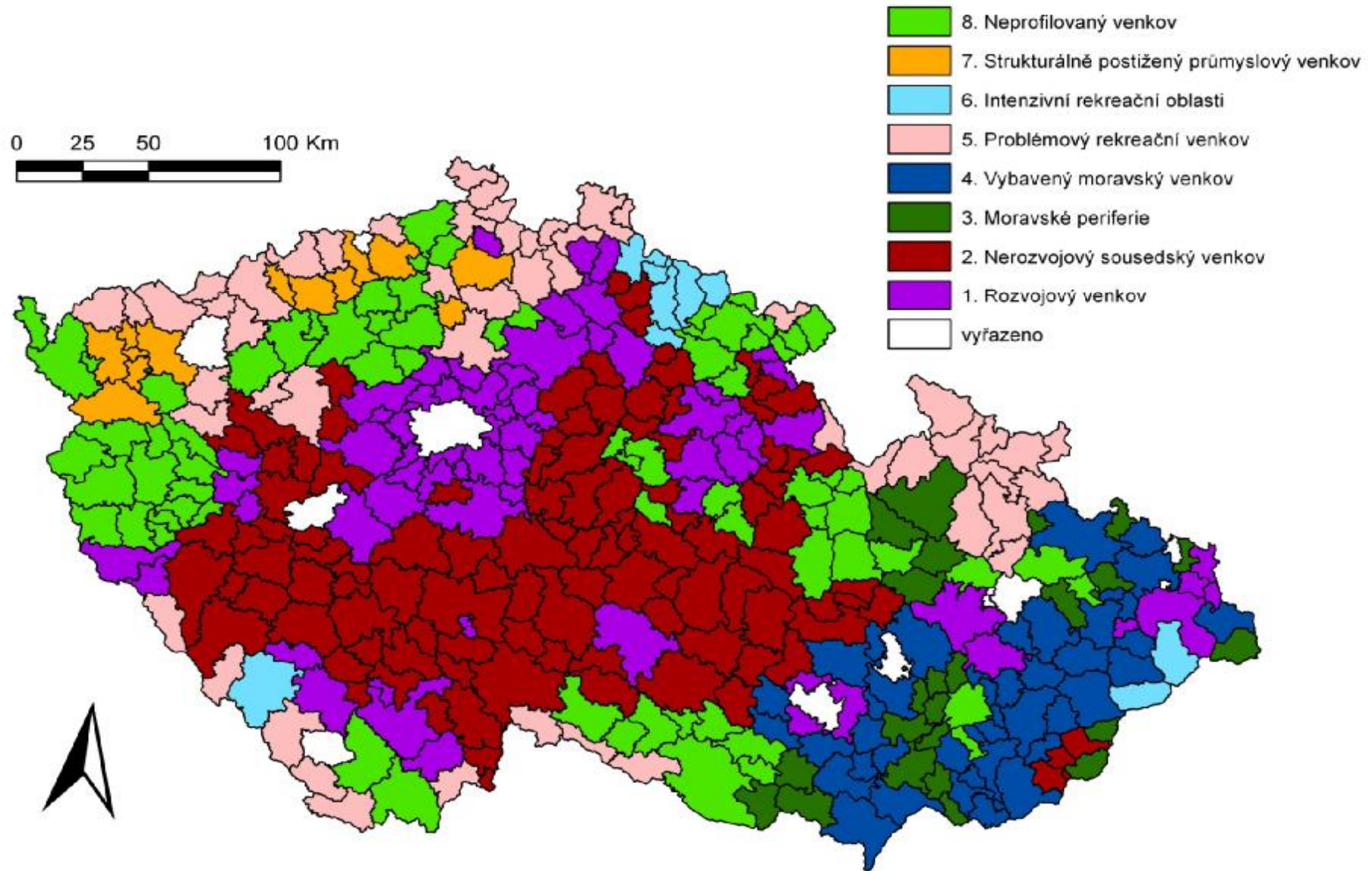
Tato prezentace je podpořena projektem VaV MMR č WD-07-01-1
Regionální diferenciací venkovských obcí Česka: disparity a možnosti
rozvoje.

Venkov nebo venkovy?

- Navazujeme na knihu *B. Blažka Venkovy* (2004)
- Rozdílné cíle, rozdílné problémy a nástroje rozvoje velkých obcí na jihovýchodní Moravě a obcí ve vnitřní periférii (*Musil, Müller 2008; Jančák a kol.*), jiné problémy v dosidlovaném pohraničí
- Existují tedy rozdílné typy venkova v Česku?
- Pokud ANO, pak by ale celostátní, národní rozvojové programy měly reflektovat tyto rozdílné předpoklady

⇒ regionalizace podpory venkova

Typologie venkova podle Perlín, Kučera, Kučerová

Shrnutí

- Venkov v Česku se liší jak svým historickým vývojem, tak svým rozvojovým potenciálem
- Lze odlišit tři základní generalizované typy venkova:
 - 1) metropolitní venkov
 - 2) venkov v Čechách (a na Vysočině)
 - 3) moravský venkov

Plná verze článku je k dispozici v časopise **Geografie 2/2010** na adrese www.geography.cz/sbornik

- Přesto mají *venkovy i shodné znaky*, které je odlišují od urbanizovaných, městských oblastí:

Výhody venkova (společné znaky)

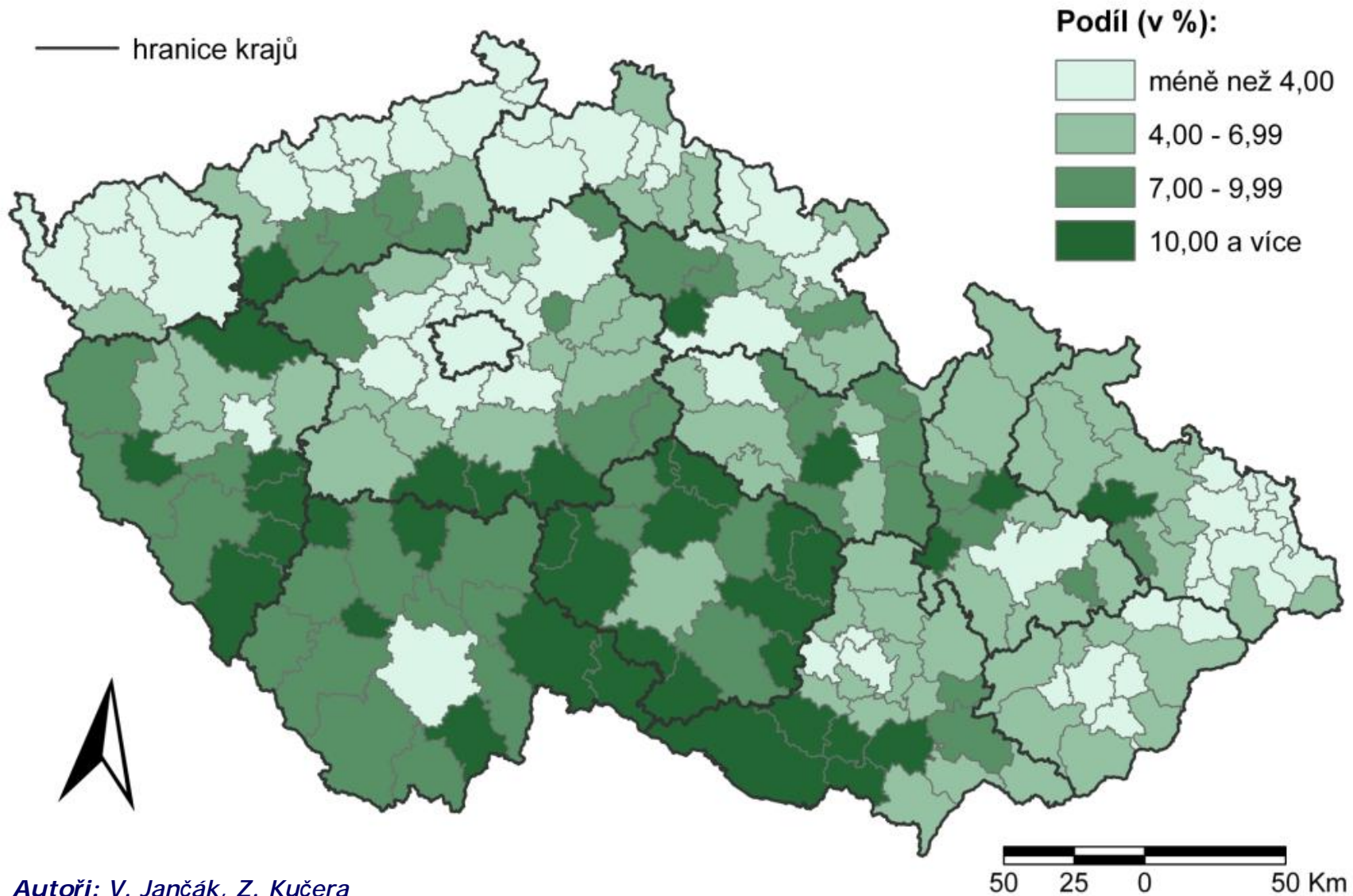
- 1) *Sociální prostředí* – fenomén sousedství
 - 2) *Jiný životní styl a standard*
 - 3) *Blízkost přírody, kvalita životního prostředí*
- *Nutnost orientace rozvoje venkovské obce na:*
posilování výhod venkovského prostředí
odstranění starých zátěží – ne ale vyrovnávání s městem

Dilema funkce venkova

- *Zemědělská výroba* – Jaké zaměstnání pro obyvatele, kteří nepracují v zemědělství, lesnictví?
- *Prostor pro rekreaci* – Kdo bude na venkově „žít“ a kdo ho bude „užívat“? Zajistí turistický ruch práci pro venkovské obyvatele?
- *Prostor pro bydlení* – levnější bydlení, práce ve městě; Kde budou obyvatelé „žít“? × hodnota společenského, komunitního života
- *Prostor pro život* – Odpovídá této funkci vybavenost venkovských obcí? Nabídka pracovních příležitostí? Podpora podnikání?

Zemědělský venkov?

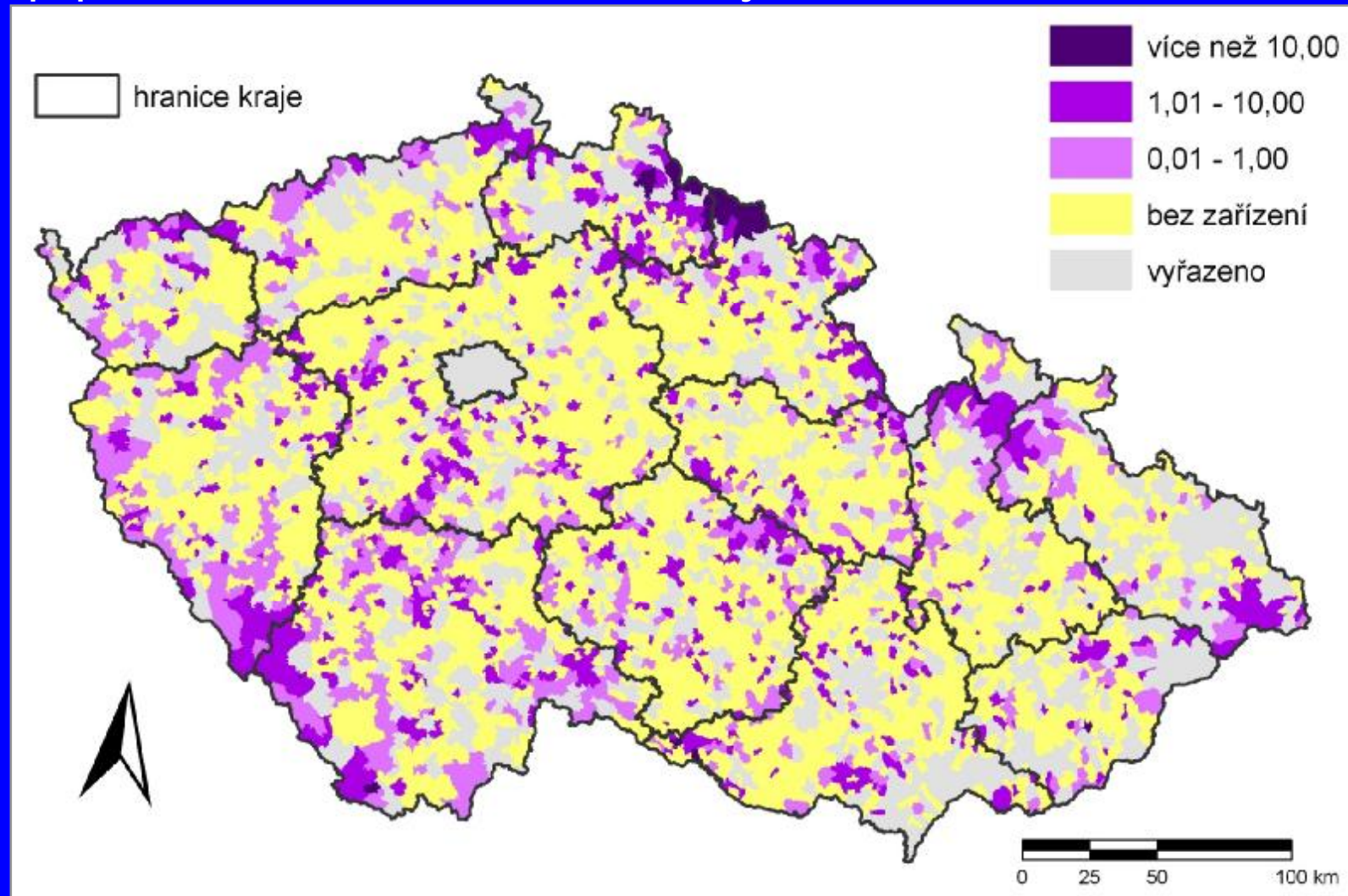
Procentuální podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných v priméru, obvody ORP, 2001

Autoři: V. Jančák, Z. Kučera

Prostor pro odpočinek?

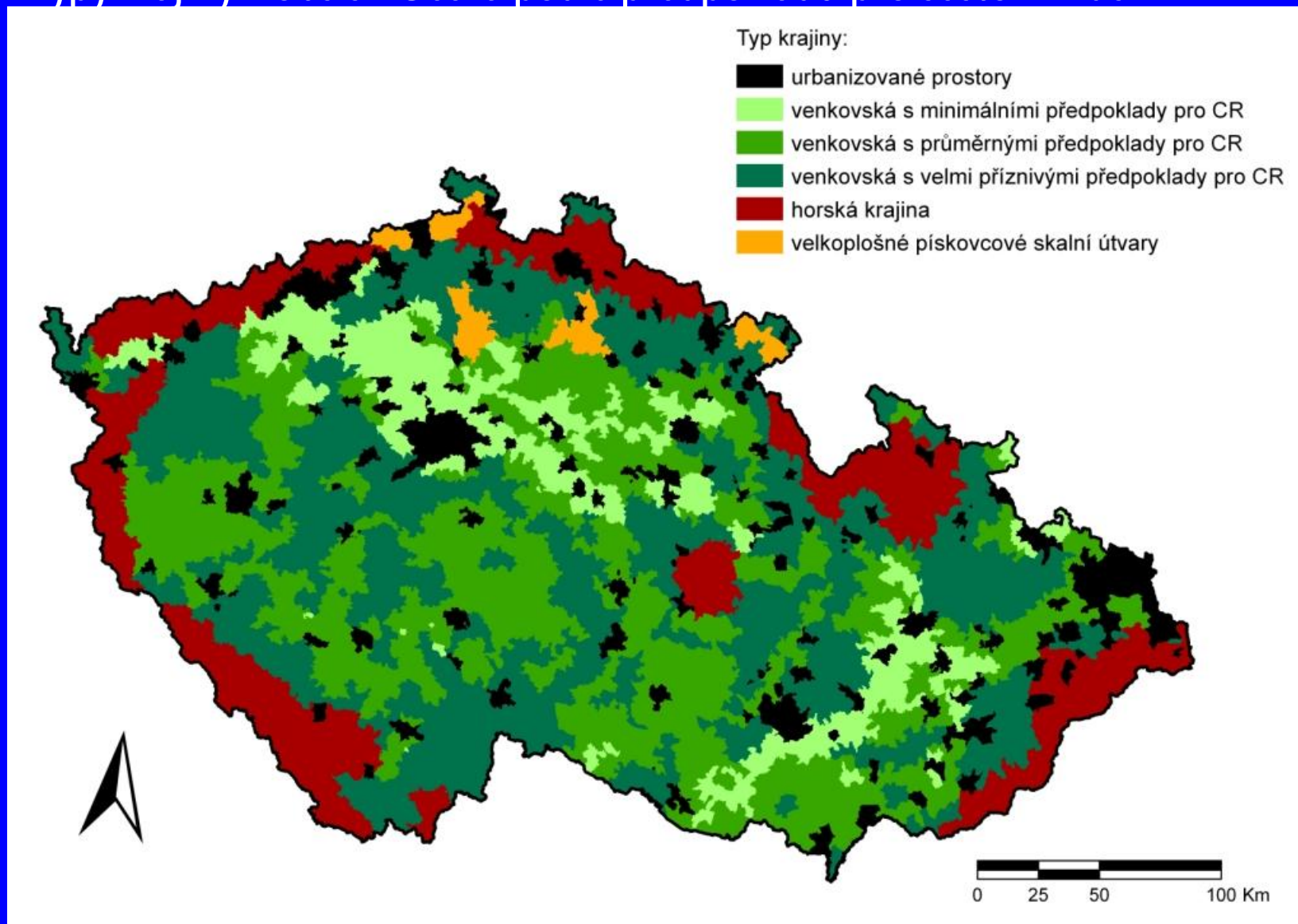
Počet hromadných ubytovacích zařízení k roku 2008 v obcích s populační velikostí nižší než 2 000 obyvatel

Zdroj: Analýza potenciálních potřeb obcí po roce 2013 z hlediska budoucí kohezní politiky. Centrum EP Hradec Králové, 40 s.

Česká venkovská krajina?

Typy krajiny v obcích Česka podle předpokladů pro cestovní ruch

Zdroj: Vytvořeno s využitím databáze ARC ČR 500 podle údajů v publikaci Vystoupil, J., Holešinská, A., Kunc, J., Šauer, M. (2007): Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR. Masarykova univerzita v Brně, Brno, 98 s.

Prostor pro život?

Procentuální podíl obcí do 2000 obyvatel podle krajů Česka s alespoň jednou vybranou službou ve správním obvodu obce k roku 2006 a 2007

Služby	Procentuální podíl obcí s alespoň 1				
	kraj	mateřskou školou	základní školou neúplnou	základní školou úplnou devítiletou	lékařem pro dospělé
Středočeský	39,7	17,0	11,2	21,0	14,4
Jihočeský	32,2	12,4	10,5	20,5	16,6
Plzeňský	32,8	15,1	10,5	19,7	12,9
Karlovarský	50,5	23,8	13,3	35,2	10,5
Ústecký	48,8	15,1	14,0	27,1	13,0
Liberecký	56,3	33,9	16,9	25,7	15,3
Královéhradecký	46,4	24,7	11,1	19,3	9,1
Pardubický	45,9	22,7	12,9	14,8	12,0
Vysočina	33,4	17,1	10,0	15,0	13,4
Jihomoravský	59,1	30,3	13,4	20,0	17,6
Olomoucký	66,1	31,9	17,4	31,1	21,1
Zlínský	69,2	36,4	14,0	32,4	30,8
Moravskoslezský	77,0	41,6	21,7	38,5	26,1
CELKEM	46,3	22,2	12,6	22,0	15,7

Zdroj: Analýza potenciálních potřeb obcí po roce 2013 z hlediska budoucí kohezní politiky. Centrum EP Hradec Králové, 40 s.

Dilema podpory venkova

- Je podpora venkova součástí regionální politiky EU (do 2006) nebo součástí Společné zemědělské politiky EU (2007–2013)?
- Regionální politika: přirozená forma podpory, ale po roce 2013 pouze vymezené regiony; podpora pro velké projekty a nikoliv pro malé dílčí akce; obtížná soutěž s městy a jinými velkými aktéry regionálního rozvoje; širší záběr podporovaných činností
- Společná zemědělská politika – II. pilíř: možnost posílení rozvoje venkova, ale vždy větší důraz na rozvoj zemědělského podnikání nebo nezemědělského podnikání zemědělců než rozvoj venkova (viz rozdělení prostředků v současném PRV mezi osu I, II a III, IV); není omezení dané úrovní HDP (75 % prům. EU); pravděpodobně vyšší objem prostředků
- Rozhodnutí o formě podpory pro venkov v dalším programovacím období (2014–2020) určí rozsah a charakter podpory venkova

Forma a charakter podpory pro rozvoj venkova

Je nutné venkov podporovat?

Pokud ANO, tak je venkov definován)

- územní vymezení,
- vymezení podle velikostních kategorií obcí,
- vymezení podle typických činností na venkově (kterých?)

Jaké jsou priority rozvoje venkova?

- venkovanů – obyvatel venkova
- státu, státní správy,
- zemědělců,

Sociálně geografický výzkum

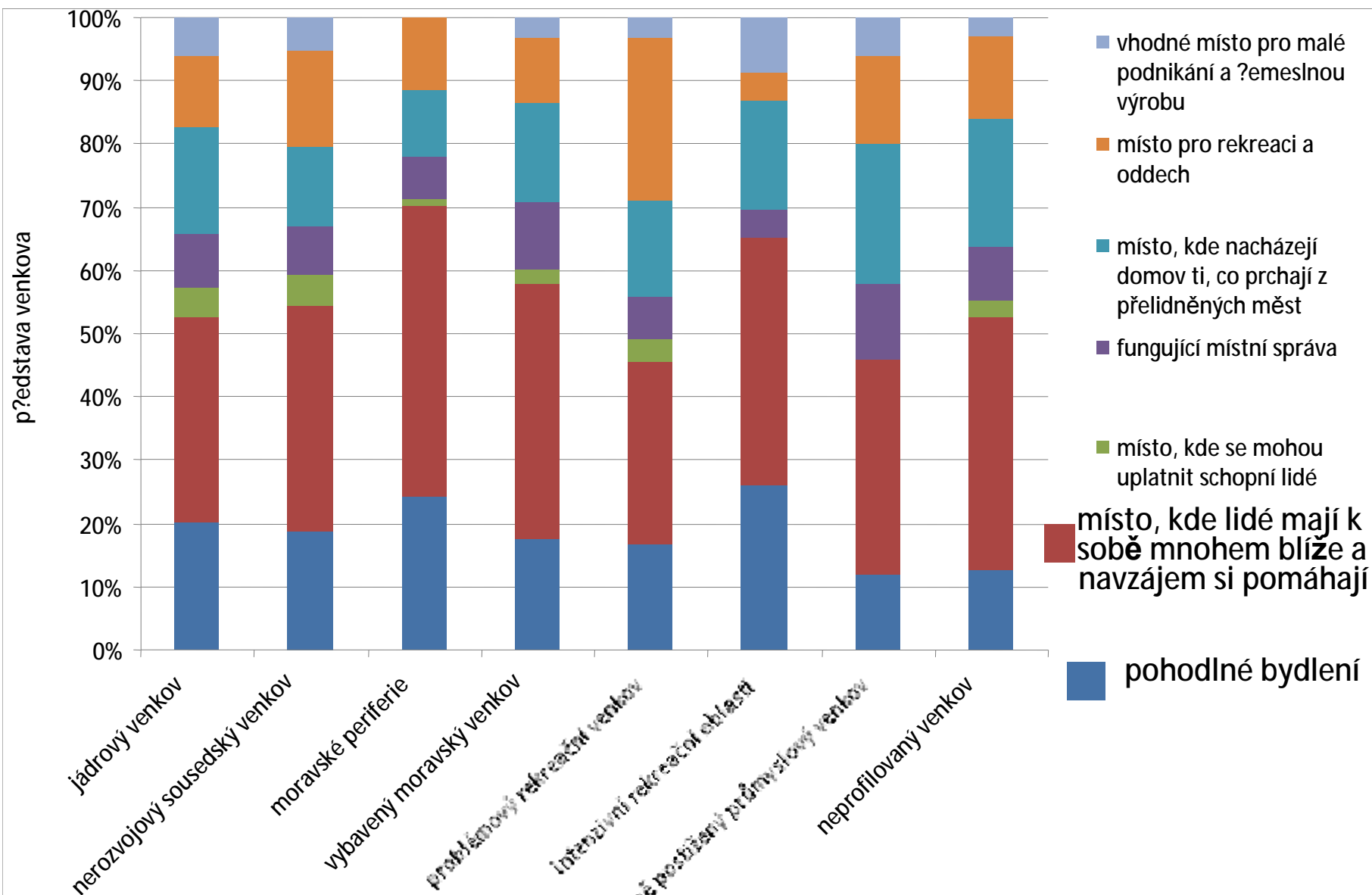
N 1074 obcí

Výzkum postojů starostů a dalších představitelů
obcí

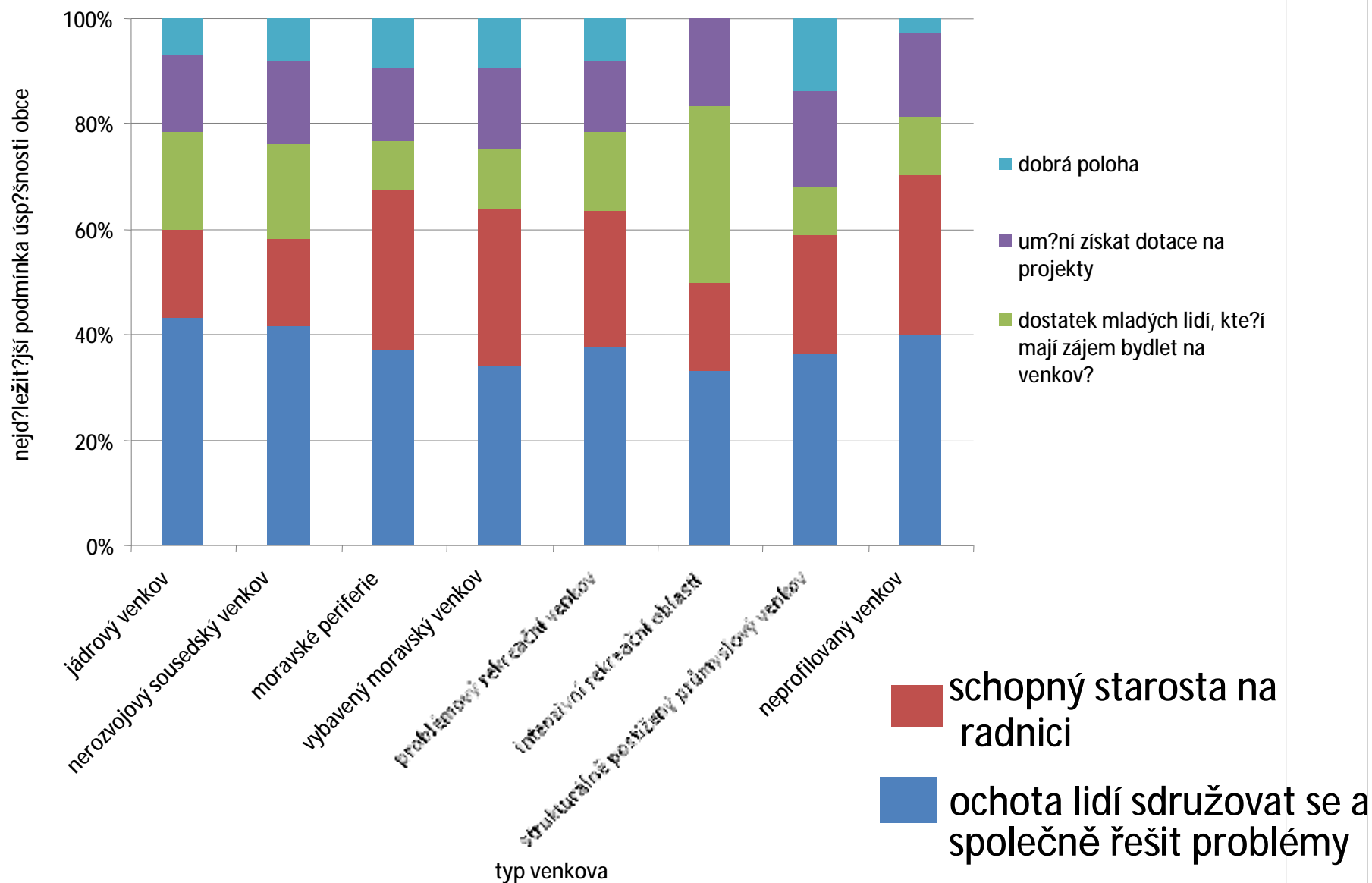
Prověření typologie

Vybrané výsledky podle typů

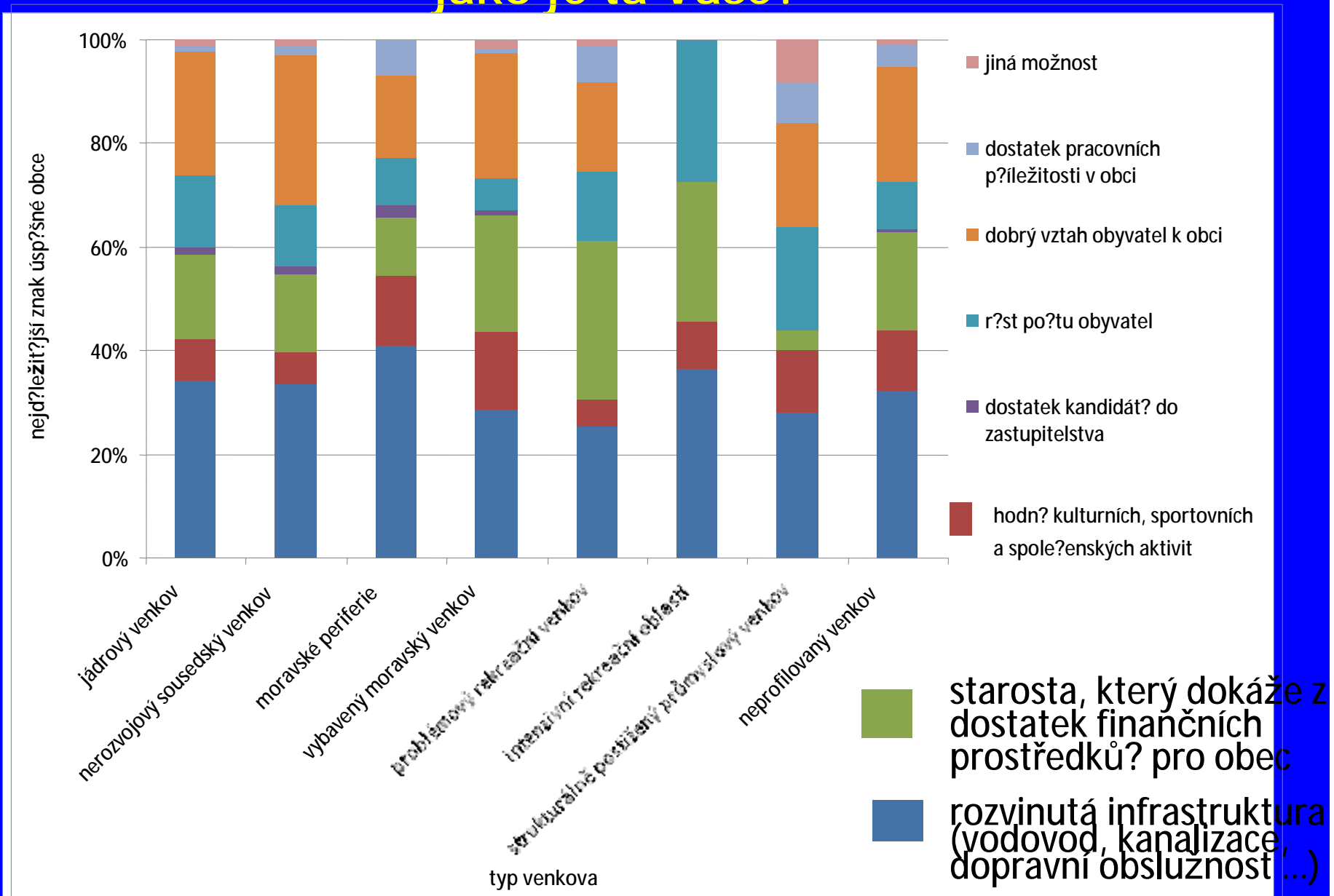
Co se Vám především vybaví v myslí, když se řekne venkov?

Co je podle Vás nejdůležitější podmínkou úspěšnosti obce, jako je ta Vaše?

Co je podle Vás nejdůležitějším znakem úspěšné obce jako je ta Vaše?

Jakou podporu ze strany státu považujete pro Vaši obec za nejvýznamnější?

Výsledky

Výzkum postojů nepotvrdil typologii venkova založenou na kvalitativních údajích

Obecné vnímání venkova, úspěšné obce – lidé k sobě mají blíže, kvalitní bydlení, ochota se sdružovat

Podmínky rozvoje – sehnat peníze, postavit infrastrukturu

Jak podporovat

Účelová podpora - dotace na konkrétní projekty

X

globální dotace lokálnímu aktérovi a přenesení odpovědnosti na jeho rozhodování

Jaké typy projektů, aktérů mohou (mají být podporováni, kdo je charakteristický reprezentant „venkova“? Zemědělci? V Česku?

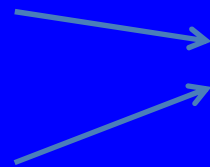
Doporučení pro decizní sféru

Snížení důrazu na tvrdé projekty (do infrastruktury),
Více prostředků na měkké projekty na rozvoj
lidského kapitálu a sociálního kapitálu.

Tedy přechod od teoretického konceptu Jádro –
periferie ke konceptu učících se regionů,
institucionálních teoretických konceptů

REGIONALIZACE

ZMĚNA

TRADIČNÍCH FOREM PODPORY

Děkuji za pozornost